

ΚΡΗΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ΑΝΩΤΕΡΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ε Π Κ Υ Κ Λ Ι Ο Σ

Πρὸς ἀπάσας τὰς ὑφισταμένας Ἀρχὰς τῆς Παιδείας

Φίλοι Συλλειτουργοὶ τῆς Παιδείας.

1. Ἀγγέλλων ὑμῖν ὅτι διορίσθην ἀρμοδίως Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς τῆς Παιδείας καὶ ἀντελλόμενος ὑμῖν ὅπως τοῦ λοιποῦ ἀπαυθύνθητε πρὸς τὴν Γενικὴν Ἐπιθεώρησιν ἱεραρχικῶς καὶ ἐγγράφως—οὐδεμίαν προφορικὴν αἰτήσεως ληφθησομένης ὑπ' ὄψιν προκαίμενου περὶ τῆς εἰς τὴν Γενικὴν Ἐπιθεώρησιν ὑπαγομένης ὑπηρεσίας—καθῆκόν μου νομίζω νὰ ἐπιστήσω τὴν ὑμετέραν προσοχὴν εἰς τὰς ἐπομένους παρατηρήσεις καὶ συστάσεις.

2. Οὐδεμίαν χρῆζει ἐξηγήσεως ἡ πανθομολογουμένη ἀλήθεια ὅτι καὶ ὁ Κρητικὸς λαὸς καθ' ὅλου καὶ ἡ Βουλευτικὴ ἡμῶν Ἀντιπροσωπεία καὶ ἡ Κυβέρνησις ἔχουσι ἀπὸ πολλοῦ ἐσχηματισμένην τὴν γνώμην ἢ μᾶλλον τὴν πεποιθήσιν ὅτι τὸ ἡμέτερον Παιδευτικὸν σύστημα, ὅπως σήμερον ἔχει, σφόδρα χωλαίνει καὶ ὅτι ἐπειγόντως χρῆζει δραστηκῆς μεταρρυθμίσεως τὸ μὲν συμφώνως πρὸς τὰς ἀνάγκας καὶ δικαίας ἀξιώσεις καὶ θυσίας τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, τὸ δὲ συμφώνως πρὸς τὰς προόδους τῶν νεωτέρων χρόνων. Ἀλλὰ τοιαύτη τις γενναία μεταρρύθμισις, ὡς εἰκός, προαπαιτεῖ νέαν νομοθεσίαν, ἢ δὲ τοιαύτη νομοθεσία πλήρη γνώσιν τῶν τρωτῶν ἢ ἀστοχῶν μερῶν τῶν ἤδη περὶ Παιδείας κειμένων νόμων.

3. Καὶ σήμερον ὁμως εἶνε γνωστὴ μία τῶν κυρίων αἰτιῶν δι' ἧς παρ' ἡμῖν ἀστοχοῦσι τὰ τῆς δημοσίας Παιδείας. Καὶ τὸ αἷτιον τοῦτο εἶνε ἢ ἐν πολλοῖς ἀτελεῖς προπαρασκευὴ ἢ προπαιδεύσις οὐκ ὀλίγων ἐκ τῶν ὀργάνων καὶ ἢ ἀπρηχαιωμένη καὶ μηχανικὴ διδασκτικὴ μέθοδος ἢ οὕτω χρῶνται. Καὶ ὁμολογῶ μὲν ἀνευδοκίμως ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν διδασκάλων, μάλιστα τῶν ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις διδασκόντων αἰσθάνονται ἀπογοήτευσιν, ὡς ὀλιγωρημένοι ἠθικῶς τε καὶ οἰκονομικῶς, ἀλλ' ἔνιοι αὐτῶν, εἴτε ἠδικοημένοι εἴτε ἰκανοποιημένοι, πολλάκις φαίνονται ἀδικαιολογητῶς καὶ μόνον οὐχὶ ἀφιλοτίμως φεύγοντες πᾶσαν δοκιμὴν νεωτέρας ἢ πρακτικωτέρας μεθόδου, ὡς εἴ πως ἀπέστεργον πάντα προοδευτικὸν νεωτερισμὸν ἢ πᾶσαν ἀνανέωσιν τῶν ἑαυτῶν γνώσεων, στεργῶς δὲ ἢ καὶ πεισιμόνως εἴχοντο ἢ ἐκ συνηθείας ἔμαθον ἀκάρπου μεθόδου. Οἱ ὀλίγοι οὗτοι οἱ οὕτω προκατεληγμένοι κατὰ πάσης νέας ἰδέας φαίνονται αὐτομάτως εἰ μὴ καὶ πεισιμονῶς τὴν παλαιὰν καὶ ναυαγὸν ὁδὸν βαδίζοντες οἰνεὶ βαυκαλωμένοι ὑπὸ τῆς πλάνης ὅτι ἀφ' ἧς ἡμέρας αὐτοὶ ἐγκατέλιπον τὰ βάρη τοῦ σχολείου οὐδεμίαν ἔκτρον ἐπέτελεσθη πρόοδος, οὐδεμίαν δ' ἐνεκαινίσθη νέα μέθοδος ἢ θεωρία, ἀλλ' ὅτι τὰ πάντα παρέμειναν στάσιμα ἀφ' ἧς ὥρας οὗτοι ἐξῆλθον ἀνίσχοφοι ἐκ τοῦ σχολείου.

4. Πολλάκις πάλιν ἔνιοι τῶν διδασκάλων εἰς τοῦτο δοξοσοφίας προβαίνουσι, ὥστε, ὑπέικοντες ἴσως καὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν ὀρέξει καὶ ἀνέσει, νὰ θέλωσι νὰ διδάσκωσι καὶ ἀνευ διδασκτικῶν βιβλίων, καὶ ταῦτα παρὰ τὰς ρητὰς διατάξεις τοῦ νόμου καὶ παρὰ τὰ πανταχοῦ τοῦ προηγμένου κόσμου καθιερωμένα. Ἀλλ' οἱ οὕτω

ποιῶντες τὸ μὲν ἀσυνειδήτως καταβιβάζουσιν ἐξυτοῦς ἀπὸ διδασκάλων εἰς ἀπλοῦς παιδοκόμους, ὁμοίους τοῖς ἀρχαίοις δούλοις παιδαγωγοῖς, τὸ δὲ ἐμπνέουσιν ἀδικοροίαν εἰ μὴ ἐγκληματικὴν ἀποστροφὴν πρὸς τὰ βιβλία, καίπερ εἰ εἰδότες ὅτι ἐν τοῖς βιβλίοις εὐρίσκειται σήμερον τεθησαυρισμένη πᾶσα χρησιμὸς γνώσις, καὶ ὅτι καὶ αὐτοὶ οὗτοι οἱ ἐλευθεριάζοντες διδάσκαλοι ὀφείλουσι εἴ τινα μινώσκουσι γράμματα εἰς τὰ ὑπ' αὐτῶν καταφρονούμενα διδασκτικὰ βιβλία.

5. Ἄλλοι τινὲς πάλιν φαίνονται φρονῶντες ὅτι παρ' ἡμῖν τὰ σχολεῖα ἰδρύθησαν ὑπὲρ μόνων τῶν διδασκάλων ἢ α, ἀντὶ τοῦ διδάσκειν γράμματα ἐν αὐτοῖς, ἀπόνως ψωμίζονται τὸ μὲν πένητες καὶ οἰκογενεῖαι καὶ γέροντες, ἐπιπολαίου ποτὲ παιδείας γευσάμενοι, τὸ δὲ καὶ ὀλιγογράμματοι ἀγωνισταί, διεκδικῶντες εἴτε πραγματικὰ εἴτε φαντασιώδη δικαιώματα ἀνδραγαθίας ἢ πατραγαθίας. Νομίζω ὅτι αὕτη ἢ στενὴ καὶ σφαλερὰ καὶ φιλαυτος ἀντίληψις τοῦ προορισμοῦ τῶν σχολείων ὀφείλει νὰ ἐγκαταλειφθῇ, ἀνάγκη δὲ νὰ κατανοηθῇ πανταχοῦ ὅτι ἡ δημοσία παιδεία εἶνε πολιτικὸς θεσμὸς ἰδρυμένος οὐχὶ ὑπὲρ σιτήσεως ἢ συντάξεως διδασκάλων ἀλλὰ πρωτίστως ὑπὲρ τῶν μαθητῶν, ἡγοῦν ὑπὲρ τῆς παιδευτέας νεότητος. Καὶ ὀφείλει μὲν ἡ Πολιτεία νὰ μεριμνᾷ μητρικῶς καὶ φιλοστοργῶς καὶ ὑπὲρ τῆς ταλαιπωρουμένης τάξεως τῶν διδασκάλων, ἀλλ' εἶνε καὶ ἀπαραίτητος ἀνάγκη νὰ κατανοηθῇ ὅτι πρωτίστον καὶ κυριωδέστατον πάσης Πολιτείας μέλημα εἶνε ἡ ἠθικὴ διάπλασις καὶ πνευματικὴ μόρφωσις τῆς νεότητος ἧτις μετ' ὀλίγα ἔτη μέλλει νὰ ποτελέσῃ χρηστὴν κοινωνίαν, τὴν βᾶσιν αὐτῆς ταύτης τῆς Πολιτείας. Ἐὰν ὁ διορισμὸς ἀνικάνου τινὸς διδασκάλου λόγῳ πενίας νομίζεται ἔργον φιλανθρωπίας, ἢ οὕτω παρανοουμένη πρὸς ἐν ἄτομον φιλανθρωπία ἀποτελεῖ αὐτοχρημα φιλανθρωπίαν καὶ ἀστοργίαν πρὸς ὄλιγοις ἡμετέρας νεότητος καὶ κοινωνίαν, ἀποβαίνει δ' οἰοεὶ ἐπιβουλή πρὸς αὐτὴν ταύτην τὴν Πολιτείαν ἧτις αὐτὸν ἄποτελεῖται ἐκ τῆς σήμερον ἀδικουμένης ἢ ἀμαθαινοῦσης νεότητος. Τοῦτου οὕτως ἔχοντος, τὸ σχολεῖον δὲν εἶνε προσωπικὸν κτήμα οὐδὲ νομὴ τοῦ διδασκάλου, ἀλλὰ πολιτικὸν ἔθρυμα προωρισμένου ὑπὲρ τῶν παιδῶν, ὡς τοιοῦτο δ' ὑπόκειται εἰς τὸν ἄμεσον ἔλεγγον τῆς Κυβερνήσεως, τῆς ἐκπροσωπούσης τὴν Πολιτείαν.

6. Παρατηρητέον πρὸς τούτους ὅτι ἀποδοκιμαστέα εἰ μὴ καὶ τιμωρητέα ἐστὶν ἡ παρὰ τισὶ τῶν διδασκόντων ἐκθροῦμένη τάσις ἐνθεν μὲν τοῦ ἀθρόου ἀδικεῖν ἢ καὶ τοῦ ἀδίκως ἀπορρίπτειν μαθητὰς ἀμοιροῦντας τῆς τοῦ διδασκάλου εὐνοίας, ἐνθεν δ' ἢ ἄλλη τάσις τοῦ παρ' ἄξιαν ἢ ἀδιακρίτως προάγειν εὐνοουμένους μαθητὰς ἢ καὶ ἀθρόας ομάδας ἢ καὶ τάξεις, ἵνα ὁ διδάσκων οὕτω φανῇ εὐδοκιμώτερος ἑαυτοῦ. Τοῦτο τὸ κακὸν νομίζω ὅτι ὀφείλει νὰ θεραπευθῇ, σαφῶς κατανοούντων τῶν διδασκάλων ὅτι ἐν τε τῇ καθ' ὅλου ἀναστροφῇ ἢ συμπεριφορᾷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ καὶ βαθμολογίᾳ ὀφείλουσι νὰ προσφέρωνται μετ' ἄκρας χρηστότητος καὶ ἰσότητος καὶ ἀπροσωποληψίας καὶ δικαιοσύνης καὶ ἀξιοπρεπείας.

